

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ, puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

20. Quomodo bona voluntas in qua condi debet creatura rationalis esset gratia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

777
 in ipso libro undecimo de Civitate Dei, ubi A dixerat Angelos sine bona voluntate, id est charitate Dei conditos, fore non quidem malos sed non tam bonos, quam si cum bona voluntate esse ceperint, mox adiicit nullo tamen modo eos potuisse in illa hypothesi se facere meliores quam eos condidisset Deus, & proinde ipsam quoque bonam qualcumque voluntatem, hoc est observandi praecepti aviditatem, & potestatem, per Dei adjutorium accipere debuisse: *Si non posuerunt, inquit, se ipsos facere meliores, quam eos ille fecerat, quo nemo melius quam facit: profecto & bonam voluntatem, id est dilectionem Dei, qua meliore essent, nisi operante adjutorio Creatoris habere non possent, quod ipse non solum de perfecta illa bona voluntate, seu ut ibi vocat, *Divino amore intelligit*, sed etiam de illa imperfecta qua quis inhat sapientiae aviditatem desiderat, ad eam praecepti observatione velutad premium pervenire. Sic enim scilicet ipsum adiiciendo declarat: Et cum id egi eorum voluntas bona, ut non ad seipsos quia minus erant, sed ad illum qui summe est converterentur, eis adhuc magis essent, eisq; participatione sapientie beatiori viventes: quid autem ostenditur, nisi voluntatem qualibet bonam, scilicet etiam illam imperfectam in qua condi ponebantur, inopem fuisse in solo desiderio remansuram, nisi ille, qui bonam naturam ex nihilo sui capacem fecerat, ex seipso saceres implendo meliorem prout faciens excitando avidiorum. Ecce etiam ipsa excitatione aviditatis qua natura rationalis iam capax Dei desiderat in pleri Deo, hoc est habere divinum amorem seu perfectam bonam voluntatis gratiam, non potest in ea, nisi Deo excitante fieri; & in illo solo desiderio, quo vult Dei voluntatem seu praeceptum facere, inops remansura eterni Deus faciat eam ultius Dei impletione meliorem. In quibus verbis licet & in aliis paulo ante citatis ex cap. 24. libri tertij de libero arbitrio, quo ad intelligendum Augustinum perspicua sunt. Primum quidem, duplicitas generis ab eo poni bonam voluntatem, hoc est charitatem. Prima est perfecta, quam absolutissimum Dei amorem, divinum amorem, divinam gratiam vocat; qua videlicet creatura impletur Deo iusta que fit & impletur sapien-*

tia, ita ut bona & sapiens dici possit, quam propter ea in libris de libero arbitrio sapientiam vocat. Altera est imperfecta, quam nominat, quamlibet, seu qualcumque bona voluntatem, inopem (itemq; desiderium) qua creatura Dei excitatione fit avidior: quam in libris de libero arbitrio vocaverat voluntatem qua bene uti veller eo quod habebat, hoc est, potestat^{Ibidem} obseruandi praecepta, ut ad id quod non habebat, hoc est, ad sapientiam ascenderet. Ita ut illa duo loca de Civitate & de libero arbitrio his ad amissim concinuantur.

B Alterum vero hinc perspicuum est, quod si etiam hypothesis illa daretur ut sine perfecta bona voluntate & sapientia creatura rationalis condi possit, nunquam tamen admitti: Augustinus posse condi, sine qualibet bona voluntate, hoc est, sine illa saltem imperfecta qua est inchoatio bona voluntatis perfectae atque sapientia, quam Deo aviditatem excitante, seu desiderium inspirante, velut praetrium ipsius aviditatis & recte usq; potestatis accipiat. Quia de causa & nos semper ursinus non posse creaturam rationalem condi sine Dei dilectione vel saltem sine Dei diligendi potestate, & qualis sine imperfecta charitate, seu bona voluntate (qua desiderium Dei vel aviditas dicitur) nullo modo haberi potest. Nimirum ne alioquin, si utraque careat creatura rationalis, qua non nisi sola Dei dilectionis potest esse bona vel recta, vel sapientia; ipsa praecepti dilectionis; quod ei lex Dei in eternum ponet impossibilitate purgetur, Creator vero culpetur: dum iste fluxum ejus indefatigabilis praeceptio suum revocat; illa vero non solum bona voluntate divina dilectionis, sed & auxilio aviditatem diligendi inspirante destituta, non potest nisi vagis deliquijs deorum in creaturas fluere, quod illi eadem illa indefatigabili lege prohibetur. Et haec de prima causa satis. Posset fortassis addi secundi ex iustitia Dei petita, sed quia paulo post de beatitudine creature rationalis differentes, plura de isto capite dicturi sumus, inde perenditur erit si quid hoc referri posse videatur.

C A P V T X X.

Quomodo bona voluntas in qua condi debet creatura rationalis, esset gratia.

QUONAMODO jam gratiae ratio cum tanta dandi necessitate coherere possit, paucis si Deus voluerit aperteendum est. Postem nodum istum ad hominem uno verbo solvere, respondingo illam Dei dilectionem, que sine aliquali bona voluntatis desiderio seu aviditate, ut Augustinus loquitur, esse nos potest, eo modo esse gratiam, quo gratia sufficiens recentiorum Scholasticorum. Illam enim plerique ad praecepta sine peccati perpetratione custodienda, cunctis indiferenter ita tribuunt, ut

A homini necessariam esse, nec a Deo ne quidem in peccatum peccati, juxta nonnullos subtrahi posse confirmant; alioquin impossibilia sunt praecepta Dei, hominem non peccatum vel certe peccatorum in eo quod vitare non potest, que non dubitant sane doctrina repugnare. Et sane quid est aliud gratia sufficiens ad praecepta Dei custodienda; nisi gratia illa imperfecta divina dilectionis, seu potestas diligendi Dei, sapientiaeque virtusdi quam ex Augustinii doctrina creatura rationali necessariam praedicamus, ne creatura peccando culpa

culpa careat, Deus jubendo in culpam cadat? Nisi enim gratia sufficiens Recentiorum tam afferat Dei diligendi, seu precepti dilectionis obseruandi potestatem in quocunque tandem illa potestas sit, frustra gratiam sufficientem predicant, cum nihil ad accusationem peccantis creature, nihil ad excommunicationem iubentis Dei profutura sit. Vides ergo quanto rationabilius Augustinus naturae rationali innocentia negari non posse fateatur, quod Scholastici etiam dominata pro iniquitate creature debitum ac necessarium contra rationem & Augustinum esse proficitur.

Iam vero nemini non facile est, debitum Illud gratiae cum ratione gratiae, eodem ut Scholastici solent modo, adaptare. Dicunt enim esse gratiam absitutam, sed debitum naturae ordinata ad finem supernaturalem, cum debito illam procurandi. Hoc est, esse gratiam praeveniendo voluntatem ordinandi creaturam ad finem supernaturalem, debitum vero illam supponendo; ne alioquin videatur voluntas illa Dei ratione careat. Dico & ego gratiam esse praeveniendo voluntatem condendi creaturam in tanta dignitate, ut nulla omnino re nisi solo Deo satiarum a bearipos: quod cum sine gratia obtinere neque perfecte neque imperfecte, neque amando neque fruendo queat, illa voluntate supposita esse debitum, ne voluntas Dei ratione careat.

Quid enim absurdius & rationi magis adversum, quam condere velle excellentissimam dignitatem creaturam, & eam huiusmodi subsidij destituere, sine quibus non solum beati nequeat, sed necesse sit miseriorem esse omnium creaturam, vel in omnibus creaturarum cupiditatibus tabescere sine culpa & pena, vel ex ejus culpa iniquitatem, ex pena iustitiam retroquerere in Deum, ut qui fieri ab ea velit quod non potest facere, & operis se posset penam quod ex ejus institutione perpetratum est? Quia cum pietas qualcunque creature talquam à divina sapientia & benignitate aliena prouersus exhorreat, merito laetus Augustinus gratiam illam diligenter Dei, omni creatura rationali innocentia tribuit, ut & beneficium ipsa debere, & si non fecerit rea esse possit: Ex enim quod non accipit nullus reus est, ex eo vero quod non facit quod debet, nescire reus est. Debet autem si accipit, & voluntatem liberam & sufficientissimam potestatem. Quia quid aliud est nisi sufficientissima Dei gratia? Quam liberum arbitram, ut profundissimus Doctor etiam de homine primo innocentem loquitur, ad malum sufficit; ad bonum autem nihil est nisi adiuvetur ab omnipotenti bono.

Quapropter ut magis ratio gratiae elucescat considerandum est. Primum gratiae profissimè dicta non repugnare delita quilibet sibi committit, decentias & congruentias & aquitatesque oriuntur ex alijs capitibus quam iuste creatura: nihil tamenque connaturius intincti imaginis Dei cum capacitate Dei naturaliter conatur, quam gratia.

Vnde non veretur Augustinus Apostolicam phrasim dicere, quod per gratiam naturaliter homines qua legi sunt faciunt. Causamque reddit ^{l. 17. c. 17.} quia virtus contra naturam est, quod utique sanat gratia. Hoc enim agit Spiritus gratia ut magnum Dei in qua naturaliter facti sumus instauraret in nobis. Hinc nihil etiam congruentius, deenius, æquius respectu Dei, quam ut innocentia imaginis qua ad Deum velut finem suum naturale ordinata est, gratia ad consequendum datur. Sapere namque contingit ut aliquid sibi ipsi siveque attributis Deus debet dicatur, non solum justitia sed etiam clementia, fidelitatem, magnificientiam, Sapientiam certissime attributis omnibus, ipsi denique misericordie & liberalitatis, que quam maxime gratuitate sunt operationis. Subinde namque secundum immutabiles rationes divinae sapientiae contingit, ut omnino deceat & æquum sit, Deum clementer & magnificenter & misericorditer cum creaturis suis agere, quod si non faceret nihil omnino faceret contra iustitiam in creatura, sed contra sapientiam suam; quam Deus non minus quam justitiam suam præferere non potest. Non enim imaginandum est Deum quidlibet etiam deficer posse. Si enim promisit quippe sub nulla etiam operis conditione, non dubium est eum teneri se promissione solvere, nec tamen desinet esse gratia id quod dederit. Sic enim promisit et iam gratiam suam que idcirco non desinit esse gratia. Vnde & Augustinus quoddam loco dicit quod justum sit misericordia quorundam.

Quandoigitur, isti modis vel sibi vel sapientiae sue vel alijs attributis Deus quippe debet, ne videlicet alioquin inconvenienter vel insipienter agat, nihil omnino de gratia ratione tollit. Sapientiam autem suam inseparabiliter in omnibus Deus sequi debet. Hoc autem debitum tam aratum est ut non magis immutari possit quam ipse Deus. Vnde opinione S. Anselmus in re simili: Sicut in Deo quantumlibet parvum inconveniens se quia impossibilitas, Deum ita quantulum parvum rationem, si maiori non ^{c. 14.} vincitur, constitutus necessitas. Impossibile est enim Deum inconvenienter, indecenter, insipienter contra rationem, inclementer, immisericorditer agere. Quod si ex huiusmodi attributorum decentia cadat effectus aliquis in creaturam, nihil omnino de ratione gratiae decedit. Hinc est quod & ipsi Scholastici varijs exemplis simile debitum agnoverant, sine gratiae tamen præjudicio. Nam ita quidam eorum proficuerunt conservationem gratiae non desinere esse gratiam quamvis immutabilis sit divina sapientiae lex, ut neminem deferat nisi deseratur: homini in pura natura creato deberi quandam gratiam ordinis naturalis ad cavenda peccata propter nimiam infirmitatem ejus: gratiae habituali deberi quadam auxilia actualia debito connaturalitatem, secundum illud, Insum auxilium meum à teum in Domino, ubi hoc etiam perperam Augustinum sentire volunt, cum nihil certius sit in scriptis eius cap. 12.

Liberum arbitram, ut præfundissimus
propositum est.

Zib de corpore
et gratia cui

In Gabrie Iustit. 7. ejus, quam omnia auxilia actualia hominis A lapsi esse gratuita; remissionem peccati gratis concedi respectu hominis & operum ejus, & esse distinctum gratiae beneficium à dilectione & pœnitentia, & tamen concedi secundum iustitiam latè sumptam prout dicit convenientiam ad id quod Deum decet: gratiam Dei non desinere esse gratia etiam si quoque merito de congruo preveniatur. Quantò rectius igitur profitebimur cum Augustino gratiam dilectionis Dei, verissimam retine- re rationem gratiae, quamvis Deus eam nullo iustitiae debito, sed ex condescensione infirmatis creaturae, ex lege sua sapientiae suae benignitatis & sanctitatis & misericordia propria que rectitudinis creaturae innocentia largitur, ne aliquo omnia peccata & dilectio ejus in inferiora diffluens, in ipsum revertantur Deum, qui ei dilectionem ex nomine nisi ex Deo principio & sine suo religie precepit.

Quod sane longè rationabilius esse perspiciemus, si attenderimus non deesse preciosos Scholasticos qui cùm quām maximè tueantur statum pure naturæ & supernaturalis elevationis, ipsa tamen compulsi veritatis perspicuitate, lateantur Deum ex æquitate gratiam illam innocentib[us] debere creaturæ. Bellarius quippe aperte proficitur, *& quia omniū fuisse, ut Deus bonum ad finem: an sublimē ordinata, media necessaria non negaverit.* Et paulo ante dicit hoc etiam Philosopher Ethnico videlicet. Nam quod addit, nihil absurdi secutum si negasset, non satis liquet quomodo verum esse possit iuxta supra citatam S. Anselmi regulam, quam omnis librata suis momentis ratio veram esse convincit. Si enim omnibus circumstantijs perpensis arguum est, ut Deus innocentib[us] creature ad finem tam sublimē ordinate non deneget media necessaria, nulla ratiocinatio efficit, ut isdem circumstantijs positis equum sit denegare. Si enim æquitas poterit ut incedat illa tribuantur, contrarium sequitari, hoc est, iniquum erit si negentur: Sicut si iustum est ut Deus primum reddat merito, inustum erit si negaverit. Quis vero dixerit, Deum posse facere cum creatura sua quod non est æquum? Cum Scriptura dicat, *Vt ergo æquata regnū tui: Et ipsius templum celebretur ut mirabile in equitate.* Ut hinc merito, si negaret innocentia id quod isdem circumstantijs positis est equum dare, querela ista, quod ablit, adversus eum ingeminari possit, *Corruat in plateis veritas, & æquitas non poterit ingredi.*

Secundò, considerandum est gratiae proprium dictæ solummodo secundum doctrinam Scripturarum & Augustini repugnare opus creature cui illa debeatur. Hoc est enim quod apostolica doctrina tradit, *Si gratiam non ex operibus, aliquin gratia iam non est gratia.* Et in eadem Epistola alio loco: *Ei qui operam merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Qua de causa sexcentis locis Augustinus sola opera velut gratiae di-

stinctiva submovet à gratuita vocatione & justificatione peccatoris, si autem gratia utique Epist. 105 nullis meritis redditia, sed gratuita bonitate donata.

Et rursum explicans quomodo pro�is pro nihilo Deus homines salvos faciat, nihil aliud exhorret nisi meritum: *Nihil dederunt ut eis retribueretur: pro nihilo salvos faciet illos.* Quia cap. 13. diceret nihil dederunt ergo pro nihilo. *Quis prior dedit illi quasi suorum grata meritorum?* Quis prior dedit illi? *Quis prævenit gratiam, que gratia datur?* Et quomodo gratias licet includitur in essentia gratiae? *Si aliquid meritorum antevenerit gratiam, iam non gratia, sed ex debito redditur.* Hinc & alibi: *Pluviam voluntariam non nisi gratiam vult intelligi, non meritis redditam sed gratia tria.* lib. 4. de datam, unde & gratia nominatur. *Dedit enim eam non quia digni eramus, sed quia volui;* id est ex pura bonitate sua, nullo merito dignitatem respectu gratiae nobis conciliante. Eadem explicans pluviz voluntaria metaphoram: *Multo congruentius intelligitur ipsa gratia pluvia ro-* In Psal. 67. *lunaria quia nullis precedentibus operum meritis datur.* Et ex Apostolo probans illam genuinam rationem gratiae, *Si enim, inquit, gratia iam non ex operibus, aliquin gratiam non est gratia.* Et alio in loco: *Rationalis natura, lib. 4. cont. quia imago Dei est meritis hanc gratiam, non tam ut eius bona voluntas possit præcedere præter gratiam; ne vel ipsam prius det ut tribuatur illi, ac sic gratia iam non sit gratia dum non datur gratia, sed redditur debita.* Ecce non vetetur Augustinus etiam meritum gratiae impropriè dictum assignare natura, dummodo nullum opus ejus gratiam vel voluntas bona præcedat. Illis quippe funditus gratiam interim juxta doctrinam Apostolicam non est dubium. Itaq; in libro contra Secundinum meritum illud improprium naturæ, meritis operum propriè dictis opponit: *Omnia bona &c. certis ac distributis gradibus ordinata sunt, partim locorum intervallis ac sedibus, sicut omnia corporalia; partim meritis nativis; sicut anima præponit corpori; partim meritis premiorum atq; penarum, sicut anima vel attollit ad quietem &c.* Et lib. vii. gessimo sexto contra Faustum: *Mutans omnia mutabilita Cap. 5. pro meritis five naturarum five factorum.* Ex eadem illa radice sepe docet etiam naturam esse veram gratiam, hoc est, gratuitum donum, quia nullis operibus retributa est, nec unquam ex alio capite gratiam esse docet, sicut frequenter docet, quam ex eo quod homo nec eam facere potuit, nec aliquid operis quo Deum vel invitaret ut fieret. *Quidam Epist. 95.* non improbanda ratione dicitur gratia Dei quia creati sumus, ut non nibil essemus, nec illa essemus aliquid ut cadaver quod non vivit. *& arbor que non sentit, aut pecus quod non intelligit, sed bonumque & essemus, & vivemus, & intelligemus,* & de hoc tanto beneficio Creatori nostro gratias uero debeamus; unde merito & ita gratia dei potest, quia non præcedentium operum meritis, sed & atua Dei bonitate donata est. Et in sermonibus de verbis Apostoli: *Natura non præuetur gratia, sci- serm. tr. de verbis. Apost.* licet de qua cum Religionis erat controverbia, sed est puerus gratia, ideo puerus cap. 4. gratia,

gratia, quia & ipsa gratia concessa est. Non enim homo qui non erat premeruit ut esset. Vbi latissimè prosequitur omnia op' nino in quibus pre-cellit bruis humana natura, gratis esse data, quia meritum nullum, dignitas operis nulla p'cessit. Cujus rei plurima occurant testimonia, sed eis recitandis non est opus fatigare lectorem. Nam in universis operibus eius ubi sexentes gracia tangitur, vix alia unquam, quantum observare potui, gratia & gratia ratio reperiuntur, quam quia gratis, id est pro nullo operis merito data est.

Quod si illicubi Augustinius e' iam illud improprium dictum naturae meritum à gratia submovere videatur, tunc peculiariter de gratia non primæ conditionis, sed Christi redemptoris loquitur, nam gratia redemptoris non tantum meritum voluntatis, sed etiam naturæ ad versatur. Est enim gratia qua natura iam damnata misericorditer à damnationis massa liberatur. Ex quo fit etiam ut demeritum culpa omnino supponat, quæ non nisi per gratiam indulgentiam delictum; neque profus quicquam in natura secundum illum statum a' solute frēctam reperi possit, cui gratia alteri dari debeat, quam per puram putam misericordiam indulgentis, vindictamque remittentis Dei, repugnat enim ei non modo meritum qualecumque voluntatis, sed etiam naturæ innocentia, contra quam nullo pacto vindicta justitia, cui talis gratia subtrahitur exerceri potest. De qua gratia loquitur in Epistola ad Paulinum: illi enim gratia est indulgentia, ubi iusta posset esse vindicta.

Epist. 106.

De qua etiam loquitur in libis ad Bonifacium, quando dicit quod Manichæi & Pelagiani gratiam Dei simul oppugnant. Nam Manichæi merita natura bona, Pelagiani autem meritis voluntatis bono peribent divinitus subveniunt. Et libro

Lib. 2. ad Bonif. 1.2.

Lib. de dono perfec. c. 3.

de dono perleverantia: Numquid ergo homines naturæ due sunt? Absit. Si due nature essent gratia illa non esset. Nulli enim daretur gratia liberatio, si naturæ debita redderetur. Nam ex ipsis locorum circumstantijs, mox verbis perspicuum est, cum de gratia liberationis ex miserijs ac statu damnationis loqui. Cujusmodi gratia profus evertitur, si innocens natura fuerit. Quamquam de istis duobus postremis locis alia duplex solutio adhiberi possit. Prima, quia illud meritum naturæ quod Manichæi statuebat erat meritum naturæ tam sublimis dignitatis, in gratia excellentiam infinitis partibus superaret. Ponebant enim animam rationalem esse partem substantiæ Dei, quemadmodum plurimis locis Augustini certum est. Haec autem gratiam immensam dignitatem suam sine comparatione superat. Altera est, quod quamvis verba ista meritum naturæ praferant videlicet divinæ, qualis animam esse teniebant, recta tamen illud meritum in actionibus & laboribus ipsius naturæ collocabant. Putabant enim labores illius naturæ tales esse, ut hoc ipso quo à tam sublimi natura procederent, debetur eis liberatio per gratiam Salvatoris; quo tamen ipso natu-

A ram gratuita liberationis destruebant. Pater hoc ex illo ipso loco ad Bonif. qui citatur, nam statim verbis allegatis adjicit: illi (Manichæi) dicunt, debet hoc Deus laboribus membrorum suorum: isti dicunt (Pelagiani) debet hoc virtutibus servorum suorum. Vtisque ergo merces non impatur secundum gratiam, sed secundum debitum. Ecce vides labores membrorum Dei; vides mercedem retributam illis laboribus secundum debitum. Sed hæc in gratia status innocentia non habent locum. Nec enim ista dicunt deberi naturæ vel membris Dei, neque laboribus naturæ innocentia, neque esse officium misericordia, ubi nulla miseria est, neque esse liberatio à statu damnationis; Sed nūdū aliquo pacto deberi dicitur, non tam ipsi naturæ rationali quam ordini Dei naturali, ne natura innocentis imaginis Dei creetur misera antequam miseriā mercatur: neccle est enim esse miseram que institutur sine amore Dei, prout ex parte diximus & uberioris adhuc dictori sumus. Vei denique quod deterius est, ne alioquin cum distorta, perversa, ac malâ voluntate ab ipso Deo quod absit, hoc est ab ipsis regula sempiterna rectitudinis ac justitiae contra legem æternam ac naturalem præducatur, secundum quam impossibile est ut non omnia sint ordinatissima; & impossibile est ordinatissimum esse ut peccata seu miseria ante culpam infligatur, vel ut creatura quæ non peccavit cum perversa voluntate condatur.

Neque vero desunt inter ipsis Scholasticos qui doctrinam istam ex Apostoli & Augustini scriptis haulsam veram esse fateantur. Sic enim loquitur Didacus Alvarez divina gratia defensor non postremus. Ratio gratia inde debentum evenerit, quando datus proper aliquo opus naturæ, secundum illud, quod dicit Apostolus: Si ex operibus tanq; gratia non est gratia. Non posset absolutioni aphorismo delinire quod dicimus, quæ dum ipsam indicem exclusionis vocaliam usurpat. Nec mirum cum in ista ratione gratia, tota ratio perfectæ donationis quam & civiles leges explicant inveniatur. Postulant enim Lege primâ digestis de donationibus tria, ut res donata statim fiat accipientis; ut donatio sit irrevocabilis; ut donator sola ad donandum liberalitate moveatur, hoc est, ut non donec propter retributionem sive justitiae, sive antidoralem, seu gratificatiæ sicut ibi exponit Bartolus, & in Rubricis de donationibus Panormitanus.

Porro manifestissimum est, quicquid vel Scriptura vel Augustinus vel Alvarez, vel ipsa civiles leges ibi ad gratiam seu gratuitam donationem postulant, hoc totum perfectissime concurrere in gratiam quæ creature rationali datur. Nam ut apertum est, nulla est ibi umbra præcedentis operis boni ratione cuius persona gratiam quoquo vel imperficiissimo modo mereatur. Vnde nullum est ibi vestigium quoque retributionis sive justitiae sive antidoralis, sed sola liberalitas dandi causa fuit, qua factum est etiam ut statim acci-

accipientis fieret, nec ulli penitentiae donatoris vel periculo revocationis obnoxia. Quod vero creature ad imaginem Dei & ad illum tanquam unicum & naturalem finem, supernaturaliter acquirendum conditæ, consentanea erat gratia dilectionis Dei, imo quodcumque erat, ut eam Deus illi suâ bonitate largiret, & ita largiretur, ut eam non ex operis cuiusquam naturalis dignitas vel merito, sed ex propriæ misericordia & sanctitatis consideratione & ex constantia prioris voluntatis, qua eam ad imaginem suam condidit & ordinatam voluit, negare non posset, quin omnia creature flagitia & facinora ex perverso iuri vel creaturarum amore nascentia in ipsum redundarent, hoc nequaquam gratia gratis data rationem tollit aut minuit. Subordinatio enim sive ex plurim rerum natura proficiens sive ex constitutione, aut voluntate, aut lege Dei, nihil oblitus gratia quo minus non tantum primum sed omnia omnino ad primum velut fundamentum ordinata, sive naturalia fuerint sive supernaturalia, gratia hanc ac dici debant. Quarum rerum exempla plura superius eriam ex Scholasticorum mente produximus. Omnibus enim communè est, quod gratia donatoris voluntate disponitur, nullo merito rationem domi gratuti perturbante.

Hinc est quod Augustinus non minus confidenter gratiam vocet id quod alteri dono Dei conaturaliter in rebus sive naturalibus sive supernaturalibus datur, ut Scholastici loqui solent, quam ipsum primum cui alterum conaturale, est; deinde nullum operis, aut voluntatis creature meritorum interveniat, per quod beneficiæ donantis provocata rati gratute gratia permaneat. Nam ut supra audivimus aquil grauitam gratiam nuncupat quod sentimus, & quod intelligimus, quam quod homines sumus. Sicut & alibi, Ut esset, ut mihi sentire, ut audires prævenire, cum tamen sensus & intellectus homini, Scholasticorum phrasi debeat, Nimirum quia etiam gratia voluntate conditum, qua hominem etiam sensibus & intellectu uteretur condere vogavit. Et in eadem ipso loco gratia tribuit quod venimus, hoc est quod anima corpus animat. Et alibi quod liberum habemus arbitrium. Ipsum quod liberum arbitrium ad Dei gratiam, hoc est ad voluntatem pertinet non ambigens non tantum in se, sed etiam in bonum sit. Cum tamen nihil magis conaturaliter debitum sit corpori suis organi dispositio quam anima; nihil magis anima quam liberum arbitrium. Denique dicitur gratia Dei nos prævenienti tribuit conscientiam vel causam peccata, sola peccata, hoc est, quicquid habemus boni. Totum enim sine ulla omniaco, meritis gratis gratitatem bonitatem collatum est: Attendens omnia bona, quecumque habere possamus, sive in natura sive in institutione, sive in ipsa conversatione in fide, in charitate, in bono moribus, in iustitia, in timore Dei, totum non nisi ex illius donis ita conclusit Deus natus misericordia mea. Et mox explicans illam misericordiam meam.

A cordiæ gratiam; Misericordia mea quid est? Totum quicquid sum de misericordia tua est. Sed promerui te, invocando te. Ut essem, quid feci? Ut essem qui te invocarem, quid egredi? Quod ante dixerat misericordia ejus præveniet me, ut probaret omnia esse ex Dei gratia sine meritis. Si aliquid tum primum attulisti & ex tuo aliquo bono primo Dei misericordiam meruisti, non te prævenit. Quando autem vel intelligis quia prævenitur, nisi intelligas quid ait Apostolus: Quid enim habes quod non accepisti? Nam per hujusmodi præventionem & misericordiam cum intelligere veram gratiam quatenus est non supernaturale sed gratitudo omnino Dei donum, unde gratia nominata est, ex alijs locis passim patet. Nam in alium Psalmum ita loquitur: Si tibi dicitur Deus, quid dediti mibi ut sacerdem sis? Certe si sacerdos promeruerit me, non me promerueras antequam sacerdem te. Quid dictum sumus ei qui primum gratias non fecit? Quia bonus est, non quia aliquis meruit. Deinde de ipsa reparacione, de secunda naturitate quid dictum sumus? Merita nostra fecisse &c. Quid Deo dediti? Quid non ab eo gratis accipisti? Merito & gratia nesciam, ut quia gratis datur. Ex quibus & similibus passim obviis manifestissimum est, nihil omnino Augustinum curare quorundam scrupulos quibus imaginatur subordinationem quorundam donorum, sive naturalem sive voluntatiam, qua utrumque connaturaliter, vel ex sapientiæ institutione voluntate conjunctum est, impedit quo minus utrumque perfecta sit gratia Dei. Numquam enim Augustino vel in mentem venit, ut ullum Dei donum sive naturale sive supernaturale, divinae gratiae subtraheret, sicut tantum propter merito imperaturum est: quoniam utrumque ex parte Dei, sive sapientie, sive benignitatis, sive rectitudinis, sive alterius attributi rationibus id postulantibus, unum eorum non deceret vel non posset ab altero separari. Nam & illa inseparabilis conjugatio a divina sapientia, & voluntate pendet. Ex quo sit ut si unum Deus largiri velit, utrumque eadem & æquè gratitudo gratia & liberalitate sagittatur. Prinde cum Augustinus severus Pelagianos disputans dicit: *Creatus est primus homo in natura sine culpa, in natura sine vitio; creatus est rectus non se fecit rectum.* *Certe, ut de rectitudine, non potuisse Deum naturam cum culpa, cum vitio, & sine rectitudine pervergam distortamque condere qualiter conderet sine dilectione saltem imperfectionem Dei.* Hac enim inseparabilitas rectitudinis non oritur ex aliquo opere vel merito praeciente creature, quo gratia intermixitur, sed ex rationibus concernentibus attributa Dei sive sapientia sive bonitatis, quibus vel congruens vel decens vel æquum vel necessarium est, ne unum ab altero detrahatur: & idcirco nihil impedit quo minus, utrumque nihil merenti creature gratia omnia, hoc est gratitudo prorsus liberalitate conferat. Si enim nolle fecerat.

secundum dare & primum tolleret, quod ab ^A eius liberrima nulloque merito provocata pendet voluntate. Ut ergo gratia sit, id est, gratutum omnino donum Dei, sive natura creaturæ rationalis, sive réstitudo ejus, sufficit ut neque merito impetrata sit, neque proprijs viribus facta, juxta illud Augustini naturam gratiae expeditis: *Hoc voluntate intelligi gratiam tunc se quæ fratres habitant in unum natus suus vel non ex suu merito, sed ex illo dano, sed ex illius gloria.* Imo fandus Antelmus non veteri id tamquam maiorem gratiam commendat, quod ex præcedente Dei voluntate dari vel faciendi necessitatem vel debitum trahit. *He cœsas, inquit, que benefacienti gratiam auertunt inibunt, & est necessitas qua maior ex beneficio ex tua debetur.* Cum enim ali quis à receipta e cuiuslibet acti invita benefacit aut nulla aut minor ei gratia debatur. *Dum vero ipsa se sponte necessitati benefacienti subdit, nescivitus eam suscineat, tunc nescivimus beneficium meretur maiorem.* Non enim hec est dicenda necessitas, sed gratia, quia nullo cogente *suscepit aut servat, sed gratis.* Quod ipse exempli promissionis ac voti explicat. Si quis enim ultra promittit aut vovet aliquid, quantumvis reddere teneatur & cogi possit, non minoris tamen prestat gratia beneficium, si voluntate rediderit, quam si promissio vel votum non

In. Ps. 132.

S. Angel.
lib. 2. cap.
Deus homo
2. 5.

F I N I S.

CORNE